

Datum : 12 april 2005
Aan : Vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Position paper rondetafelgesprek WIA

De vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid van de Tweede kamer heeft het CPB om een “position paper” verzocht ten behoeve van het rondetafelgesprek over het wetsontwerp WIA d.d. 14 april as. In dat kader presenteert deze CPB Notitie de voornaamste bevindingen van recente CPB analyses van de WIA.

Over de WIA heeft het CPB het volgende gepubliceerd¹:

1. Peter Dekker en Frans Suijker, *Structurele effecten van de WIA*, CPB Memorandum 114, 5 april 2005;
2. *De hervorming van het WAO-stelsel*, Paragraaf 6.2 in het Centraal Economisch Plan 2005 van het CPB, 6 april 2005;
3. Uitvoering van de regeling werkhervatting gedeeltelijk arbeidsgeschikten (WGA), CPB Notitie 2004/9, 9 maart 2004.

Het onder 1. genoemde memorandum bevat een analyse van de *structurele* effecten van WIA.

De samenvatting van dit memorandum is als volgt:

De instroom in de WAO is gedaald van ruim 100 000 in 2001 tot 59 000 in 2004. Inmiddels zijn de wet Verlenging Loondoorbetalingsverplichting bij Ziekte en het aangescherpte Schattingsbesluit van kracht geworden. Deze maatregelen zullen naar schatting de huidige WAO-instroom en -uitgaven substantieel verder verminderen en leiden tot een vergroting van het arbeidsaanbod en de werkgelegenheid. In aanvulling daarop heeft de wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen (WIA) naar verwachting per saldo structureel nauwelijks effect op het arbeidsongeschiktenbestand, gemeten in uitkeringsjaren. De WIA leidt structureel tot een beperkte toename van de (premie)lasten voor burgers en bedrijven ondanks een structurele stijging van de collectieve uitgaven met circa 1 mld euro. De hogere collectieve uitgaven en

¹ Deze publicaties vormen bijlagen bij deze notitie.

premies zijn het gevolg van de betere inkomensbescherming die geboden wordt aan volledig en duurzaam arbeidsongeschikten. Het jaarlijkse instroomniveau van deze groep arbeidsongeschikten bedraagt naar schatting structureel 20 000 personen. De (premie)lasten stijgen slechts met circa ¼ mld euro en dus veel minder dan de collectieve uitgaven doordat de stijging van de collectieve lasten voor een groot deel wordt gecompenseerd door het vervallen van de particuliere premies voor de zogenoemde hiaatverzekeringen. De effecten van WIA op de participatiegraad zijn beperkt. Wel kunnen personen met een arbeidsongeschiktheidspercentage tussen 15 en 35% en gedeeltelijk arbeidsongeschikten hun aantal gewerkte uren door WIA uitbreiden. De invoerings- en uitvoeringskosten van WIA zijn nog onduidelijk. De wet is complex ten aanzien van de verschillende soorten uitkeringen, de hybride uitvoering van de WGA en het claimbeoordelingsproces.

De onder 2. genoemde CEP-paragraaf *De hervorming van het WAO-stelsel* geeft een beknopte schets van het nieuwe WAO-stelsel en beschrijft de effecten in 2005 en 2006. De onder 3. genoemde CPB Notitie over de WGA stelt dat tegenover een mogelijk premieverlagend effect van de prikkels tot schadelastbeperking bij private uitvoering het premieverhogende effect van een winststopslag en hogere uitvoeringskosten staat. De notitie concludeert dat het ongewis is of het voordeel van private uitvoering in de toekomst de nadelen zal overtreffen.

Vermeldenswaard is voorts dat het CPB momenteel een literatuuronderzoek verricht naar de werking van de markten voor arbeidsongeschiktheidsregelingen tegen beroepsrisico's in de USA. De uitvoering verschilt daar namelijk per staat; of volledig privaat, of volledig publiek of een combinatie van beide, terwijl de uitkeringsvoorwaarden ongeveer gelijk zijn. Vooralsnog lijkt de geraadpleegde Amerikaanse literatuur noch op theoretische, noch op empirische gronden een eenduidig antwoord te geven op de vraag wat de meest effectieve en efficiënte uitvoeringssystematiek is. Wel is opvallend dat in de periode 1986 - 1996 zeven staten waar in eerste instantie de uitvoering volledig geprivatiseerd was, publieke staatsfondsen hebben geïntroduceerd ter bevordering van de concurrentie.